

FFCS 1000:2003, Metsäsertifiointin sanasto

Tämä standardi sisältää suomenkielisen tekstin Suomen metsäsertifiointistandardista FFCS 1000:2003 "Metsäsertifiointin sanasto".

Sisällysluettelo

1. Johdanto

2. Tarkoitus ja soveltamisala

3. Termit ja määritelmät

1. Johdanto

Tämä standardi on osa suomalaisen metsäsertifiointin FFCS (Finnish Forest Certification System) kahdeksan standardin sarjaa, jota edelsi vuosina 1997 – 1998 laadittujen SMS-standardien sarja.

Standardisarjan muut standardit koskevat metsäsertifiointijärjestelmän soveltamista, metsien sertifiointin sertifiointikriteereitä, puun alkuperäketjun todentamista ja auditoiden pätevyyttä.

Suomen Metsäsertifiointi ry on hyväksynyt tämän standardin 17.12.2003.

FFCS-standardisarjaa hallinnoi Suomen Metsäsertifiointi ry, jonka omistuksessa standardit ovat.

2. Tarkoitus ja soveltamisala

Tässä standardissa määritellään metsien sertifiointiin ja puun alkuperäketjun todentamiseen liittyvät perustermit metsäsertifiointistandardien laadintaa ja käyttöä varten sekä kansainvälisen viestinnän yhteisymmärryksen parantamiseksi.

3. Termit ja määritelmät

Tähdellä (*) merkittyjen termien määritelmät on laadittu laatu- ja ympäristöjärjestelmiä ja niiden auditointia käsittelevissä SFS-standardeissa olevien määritelmien perusteella.

akkreditointi: menettely, jossa arvioidaan ja todetaan sertifiointi- ja tarkastuselinten pätevyys.

akkreditointielin: organisaatio, joka arvioi sertifioiden pätevyyden ja mahdollisuudet toimia riippumattomasti ja luotettavasti, toteaa pätevyyden sekä valvoo sertifiointielinten toimintaa. Suomessa akkreditointielimenä toimii Mittatekniikan keskuksen akkreditointipalvelu FINAS - the Finnish Accreditation Service.

alkuperä: lähde, josta raaka-aine, raaka-ainelaji, tuote tai vastaava on peräisin (esim. metsä, leimikko, lähtövarasto, organisaatio, valmistusmaa tms.).

alkuperäketju (CoC, Chain of Custody): puuraaka-aineen katkeamaton hallintaketju, josta ilmenevät kaikki muutokset puuraaka-aineen ja siitä valmistettujen tuotteiden tms. hallinnassa kuljetuksen, prosessoinnin tai jakelun aikana.

alkuperätieto: yksityiskohtaista tai yleistä informaatiota tietyn raaka-aineen, raaka-aineerän, tuotteen, tuote-erän, puutavarakappaleen, -pinon, -erän tai vastaavan alkuperästä.

alueellinen metsäsertifiointi: metsien sertifiointi tietyllä maantieteellisellä alueella, jolla metsää omistavilla ja muilla metsään liittyvillä toimijoilla on mahdollisuus osallistua metsien sertifiointiin.

auditoija *: henkilö, jolla on pätevyys tehdä auditointeja.

auditointi *: järjestelmällinen ja riippumaton tutkinta sen määrittelemiseksi, ovatko toiminnot

ja niihin liittyvät tulokset suunniteltujen järjestelyjen mukaiset, onko nämä järjestelyt toteutettu tehokkaasti ja ovatko ne sopivia tavoitteiden saavuttamiseksi.

auditointihavainnot *: arvioinnin tulokset, kun kerättyä auditointinäyttöä verrataan hyväksytyihin auditointikriteereihin.

auditointikohde *: yksilöity toiminto, tapahtuma, olosuhde, järjestelmä ja/tai tieto, jota auditoidaan.

auditointikriteerit *: politiikat, käytännöt, menettelytavat tai vaatimukset, joihin auditointia vertaamalla auditointikohteesta kerättyjä näyttöjä.

auditointinäyttö *: todentamiskelpoinen tieto, tallenne tai lausunto tosiasioista.

auditointiraportti: raportti auditoinnissa tehdyistä havainnoista, jotka koskevat sitä, onko toiminta ollut kriteerien mukaista. Raportissa keskitytään poikkeamien ilmoittamiseen.

auditointiryhmä *: ryhmä auditointia tai yksittäinen auditointia, jotka on nimetty suorittamaan tiettyä auditointia.

auditointisuunnitelma: sertifikaatin hakijan ja pääauditoinnin yhdessä laatima suunnitelma auditoinnin toteuttamiseksi.

auditointialue: metsäsertifioinnissa metsänomistaja, metsäorganisaatio tai näiden tai muiden toimijoiden ryhmä, jonka toimintaa auditoidaan.

ensimmäisen puuraaka-aine/kuitu: puuraaka-aine/kuitu (pyöreä puu, hake, sahanpuru, puukuitu), jota ei ole jalostettu teollisesti.

fyysinen erillään pito: menettely, jolla eri alkuperää olevat raaka-aineet voidaan pitää toisistaan erillään siten, että ko. raaka-aineesta valmistetun tuotteen alkuperä tunnetaan.

indikaattori: arvioitava tai mitattava asia, jolla kuvataan kriteerin vaatimusta tai sen osaa.

jatkuva parantaminen: menettely, jossa metsätalouden toimintaa ja suoritustasoa kehitetään taloudellisten, ympäristön-hoidollisten ja sosiaalisten vaikutusten muodostamaa kokonaisuutta koskien.

kierrätyspuu ja -puukuitu: (i) valmistuksessa syntyneitä puu/puukuitusivutuotteita, jotka eivät ole peräisin ensiasteen puuraaka-ainelähteistä tai (ii) käytön jälkeen kierrätetty puu/puukuitu, joka on kaupallisesti jalostettu uusioraaka-aineeksi.

kolmas osapuoli: henkilö tai elin, jonka tunnustetaan olevan riippumaton asianosaisista kyseessä olevassa asiassa (EN 45020)

kriteeri: vaatimus, jonka noudattamista arvioidaan.

laittomat lähteet (ristiriitainen alkuperä, *controversial sources*): puutavara, joka on peräisin lailla tiukasti suojelluilta metsäalueilta, tai sellaisilta metsäalueilta, jotka maan hallitus on päättänyt kuuluvan suojeluohjelmaan tai -suunnitelmiin ns. tiukasti suojeltuina metsinä, paitsi jos hallitus tai sen valtuuttamana ympäristöviranomaisena on antanut luvan puunkorjukseen k.o. alueilla.

liukuva keskiarvo: lähtökohtatilanteessa liukuva keskiarvo lasketaan ottamalla aineistosta tietty määrä havaintolukuja tasavälein ja laskemalla havaintojen aritmeettinen keskiarvo. Kukin seuraavista liukuvista keskiarvoista lasketaan aritmeettisena keskiarvona summasta, joka on saatu vähentämällä havaintojen summasta ajallisesti vanhin luku ja lisäämällä siihen ajallisesti uusin luku.

metsänomistaja: yksityinen tai juridinen henkilö, jolla on rekisteröity omistusoikeus tiettyyn metsäalueeseen.

metsäsertifointi: menettely, jossa kolmas osapuoli antaa kirjallisen todistuksen siitä, että toiminta sertifioinnin kohteena olevassa metsätaloudessa vastaa kriteeristöä asetettuja vaatimuksia.

metsäsertifiointijärjestelmä: metsien hoitoa ja käyttöä sekä puun alkuperän todentamista (jos sovellettavissa), sertifiointijärjestelyjä ja -menettelyjä sekä sertifiointielinten pätevyysvaatimuksia koskevat standardit, ohjeet ja säännöt.

normatiivinen asiakirja: asiakirja, joka antaa sääntöjä, ohjeita tai ominaispiirteitä toiminnoille tai niiden tuloksille (EN 45020). Standardit, tekniset määrittelyt, kirjatut käytännöt ja ohjeet ovat esimerkkejä normatiivisista asiakirjoista.

organisaatio *: julkinen tai yksityinen yritys, yhtymä, konserni, laitos taikka viranomainen, muu yhteisö tahi sellaisen osa tai yhdistelmä, jolla yhtiömuodosta riippumatta on omat toiminnot ja hallinto.

poikkeama *: yksilöityjen vaatimusten täyttymättömyys.

puuperäinen raaka-aine: raaka-aine tai väliaine, joka on peräisin puusta (esim. pyöreä puu, hake, sahanpuru, sahatavara, puupaneelit, selluloosa, paperi, korkki, kuori, pihka).

puuraaka-aineen alkuperän todentaminen: menettely, jossa todistettavasti osoitetaan tuotteessa käytetyn puuraaka-aineen alkuperä.

puuraaka-aineen alkuperän todentamisen ryhmäsertifiointi: usean yrityksen puuraaka-aineen alkuperän todentamisjärjestelmän sertifiointi yhden sertifikaatin alla.

pääauditoija *: henkilö, jolla on pätevyys johtaa ja tehdä auditointeja.

ryhmäsertifiointi: metsäsertifiointi, joka kohdistuu useamman kuin yhden metsänomistajan harjoittamaan, metsätalouteen liittyvään toimintaan.

sertifikaatti: kolmannen osapuolen myöntämä todistus siitä, että metsien hoito ja käyttö tai puun alkuperäketjun todentaminen on todettu vaatimusten mukaiseksi.

sertifiointielin *: vaatimustenmukaisuuden varmentaja.

sertifioitu metsä: metsäalue, jolle sertifiointielin on myöntänyt sertifikaatin.

sertifiointi: menettely, jossa kolmas osapuoli antaa kirjallisen todistuksen tuotteiden, prosessien tai palvelujen vaatimusten mukaisuudesta.

seuranta-auditointi: auditointi, joka suoritetaan säännöllisin väliajoin vaatimusten mukaisuuden tarkistamiseksi.

standardi: yleisesti hyväksytty julkinen vaatimusasiakirja, jossa esitetään toiminnalle asetetut vaatimukset.

standardin päivittäminen: standardin tarkistaminen ja korjaaminen sovitun ajanjakson kuluessa. Tällöin varmistetaan, että ajan-kohtainen tietämys on otettu huomioon standardissa, ja että se soveltuu edelleen paikallisiin/alueellisiin olosuhteisiin.

talousmetsä: metsä, jota käytetään puun ja metsän muiden tuotteiden tuottamiseen.

tekninen asiantuntija *: henkilö, joka toimii erikoisasiantuntijana auditointiryhmässä, mutta ei osallistu siihen auditointijana.

teollisuuden rinnakkaistuotteet

(co-products): sahapuun tai vaneritukin sahauskasta syntyneet hake, sahauspinnat, sahanpuru, kuori, ym., joita käytetään teollisissa prosesseissa tai muussa kaupallisessa sovellutuksessa. Teollisuuden rinnakkaistuotteet rinnastetaan ensiasteiseen puukuituun määritettäessä sertifioitun puuraaka-aineen osuutta. Tähän ryhmään kuuluvat materiaalit on määritelty tarkemmin toimialakohtaisesti.

teollisuuden sivutuotteet *(by-products):* puun jalostuksessa tai valmistusprosesseissa syntyneet puuperäiset tuotteet, esim. sahanpuru, puukuitu, painokoneen leikkausjäte,

katkaisupätkät, jotka voidaan käyttää valmistusprosessin eri vaiheissa tai polttaa. Useat tähän ryhmään kuuluvat tuotteet on määritelty tarkemmin toimialakohtaisesti.

tuotantoerä: raaka-aine-, välituote- tai lopputuotemäärä, joka on tuotettu ennalta määritetyn tuotantoeräjakson aikana ja toimitettu tunnistettavana eränä tai erän osana yhdelle tai sitä useammalle jalostajalle, välittäjälle tai käyttäjälle.

tuotantoeräjakso: sovittu ajanjakso, jonka aikana tuotantoerä on tuotettu yhdessä jalostuslaitoksessa/käsittely-yksikössä. Tuotantoeräjakso on yleensä korkeintaan 12 kuukautta.

tuotemerkintä: tuotemerkin käyttö tuotteeseen liittyvien ominaisuuksien ilmoittamiseksi joko tuotteessa (*on-product*) tai muussa tuotteeseen liittyvässä materiaalissa (*off-product*).

tuotemerkki: tuotteeseen tai tuotepakkaukseen liitetty, markkinointia edistävä merkki (*on-product*). Muualla kuin tuotteessa käytetty tuotemerkki (*off-product*) on tuote-erän laatuun ja luokitukseen liittyvän tiedon välittäminen tuotemerkin avulla muussa tuotteeseen liittyvissä asiakirjoissa.

uusinta-arviointi: toimenpide, joka suoritetaan sen varmistamiseksi, että määritellyt korjaavat toimenpiteet on suoritettu.

valituslautakunta: valitusten ja erimielisyyksien käsittelyä varten asetettu lautakunta.

varastokirjanpidollinen hallinta: menettely, jolla tuotteen valmistukseen käytettyjen, alkuperältään erilaisten raaka-aineiden, raaka-ainelajien tai vastaavien osuudet voidaan määrittää.

yhdenasian tuotemerkki: tuotemerkki, joka liittyy vain yhteen tiettyyn ominaisuuteen (esim. metsien kestävä hoito ja käyttö alueilla, joilta tuotteen puuraaka-aine on peräisin).

ympäristö: organisaation toimintaolosuhteet, joihin sisältyvät ilma, vesi, maa, luonnonvarat, kasvi- ja eläinkunta, ihmiset ja näiden väliset vuorovaikutukset (ISO 14004).

ympäristöjärjestelmä: se osa yleistä hallintajärjestelmää, joka sisältää organisaatio-rakenteet, suunnittelutoiminnot, vastuut, käytännöt, menettelytavat, prosessit ja resurssit ympäristöpolitiikan kehittämiseksi, toteuttamiseksi, saavuttamiseksi, katselmoiduksi sekä ylläpitämiseksi (ISO 14004).

ympäristövaikutus: mikä tahansa haitallinen tai hyödyllinen muutos ympäristössä, joka on kokonaan tai osittain organisaation toimintojen, tuotteiden tai palveluiden seurausta (ISO 14004).